

К. Станиславский приводит слова Коклена: «Искусство не реальная жизнь и даже не ее отражение. Искусство – само творец. Оно создает свою собственную жизнь, вне времени и пространства, прекрасную своей отвлеченностью».

Сам Станиславский не согласен с этим утверждением Коклена, т.к. он относит французского актера к театру «представления», а «артисты представления» переживают роль по-человечески лишь в подготовительном периоде работы, а затем используют этот навык в процессе работы на сцене. Такое творчество красиво, считает К. Станиславский, но не глубоко, «более эффектно, чем сильно», в нем форма превалирует над содержанием. Воздействие такого искусства сильно, но недолговечно. Актер лишь создает «внешние штампы». В этих ремесленных приемах самого чувства нет, а есть только передразнивание, подобие предполагаемого его внешнего результата: духовного содержания нет, а есть лишь внешний прием, якобы его выражающий.

Актерский прием, потерявший всякую внутреннюю суть, его породившую, становится простой сценической условностью, ничего общего не имеющей с подлинной жизнью, и потому он искажает человеческую природу артиста. Такими условными штампами полон балет, опера и особенно ложноклассическая трагедия, в которой хотя бы однажды и навсегда установленными ремесленными приемами передать самые сложные и возвышенные переживания героев.

К. Станиславский отмечает, что эти навыки есть и у даровитых актеров, способных к подлинному творчеству. Мастер утверждает: «В полную противоположность им подлинно художественные приемы передачи внутренней жизни роли трудны, долго создаются, но никогда не надоедают на сцене. Они сами собой обновляются и постоянно дополняются, неизменно захватывают и самого артиста и зрителей. Вот почему роль, построенная на естественных приемах игры, растет, а построенная на наигрыше и на дилетантском ломании сразу становится безжизненной, механической. Все это, так сказать, «общечеловеческие штампы», которые, наподобие услужливых глупцов, опаснее врага».

К. Станиславский отрицает возможность эксплуатировать театр для «публичности и показной стороны спектакля». Достаточно резко он заявляет: «Эксплуататоры являются злейшими врагами искусства. Надо бороться с ними самым решительным образом, а если это не удастся, то изгонять с подмостков» [4].

Работы К. Станиславского переведены на многие языки мира. Его основные идеи стали достоянием актеров и режиссеров многих стран и оказывают большое влияние на современную жизнь и развитие мирового искусства. Система Станиславского – это отнюдь не догматические правила, но универсальный базовый инструмент, позволяющий строить на своей основе любую театральную стилистику; работать в любом театральном жанре и в любой эстетике, в том числе – и в «театре представления».

Источники и литература:

1. Вернадская Ю. С. Принципы системы Станиславского : [Электронный ресурс] / Ю. С. Вернадская. Режим доступа : http://www.elitarium.ru/2008/10/24/principy_sistemy_stanislavskogo.html.
2. Мастерство актера в терминах и определениях К. С. Станиславского. – М. : Советская Россия, 1961. – 518 с.
3. Станиславский К. С. Собрание сочинений : в 8 т. / К. С. Станиславский. – М. : Искусство, 1954-1961.
4. Станиславский К. С. Сценическое искусство и сценическое ремесло / К. С. Станиславский // Работа актера над собой. – М. : Худож. лит., 1938. – 576 с.
5. Шабалина Т. Система Станиславского : [Электронный ресурс] / Т. Шабалина. – Режим доступа : http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/teatr_i_kino/STANISLAVSKOGO_SISTEMA.html.

Хомова Н.С.

УДК 398.332.12.(=161.2)(477.74)

ЯЙЦЕ В КАЛЕНДАРНІЙ ОБРЯДОВІ УКРАЇНЦІВ

(на матеріалах Красноокнянського району Одеської області)

Яйце в собі зберігає таємницю зародка життя. Воно є важливим атрибутом календарної обрядовості українців. Це центральний елемент великодньої обрядовості, з ним пов'язано багато дійств та повір'їв.

Багато народів світу шанували яйце і мали власну обрядову систему його возвеличення, у багатьох народів збереглися перекази, в яких яйце виступає джерелом життя, світла, тепла, навіть зародком Всесвіту [1; с. 186]. Міф про створення Всесвіту із яйця широко побутував у народів Сходу. Там існували традиції розписувати і фарбувати яйця. Шанували обрядове яйце давні греки, римляни та народи Заходу.

У народних віруваннях розписане чи пофарбоване й освячене яйце наділялося надзвичайною здатністю оберігати людей від злих сил, сприяти любові, здоров'ю, берегти від пожежі, сприяти росту рослинності [2; с. 49-50].

Багато дослідників зверталися до ролі яйця в великодніх обрядах.

Борисенко В.Б. в своїй роботі «Традиція та життєдіяльність етносу» зазначає, що яйце посідає у великодніх святах одне з найважливіших місць, що це символ самого свята. Автор описує різні види писанок, подає описи візерунків та повір'я, пов'язані з пофарбованим чи розписаним яйцем [1].

У роботі Кириченко М.А. «Український народний декоративний розпис» п'ятий розділ присвячений писанкам. У ньому описані шанування яйця у різних народів, техніки розпису та фарбування писанок в різних регіонах України, використання писанок у обрядах, доля писанок у ХХ столітті, подані ілюстрації орнаментів писанок з різних куточків України [2].

В українців Красноокнянського району Одеської області в селах Ставрове, Чорна, Флора, Новосамарка, Малаївці, Должанка Красноокнянського району та пгт Красні окни на Великдень виготовляли крашанки і

писанки. Більшого розповсюдження набули крашанки. Яйця фарбували жінки та дівчата в Чистий четвер, бо вважалось, що вони тоді довше зберігаються. Фарбували крашанки у червоний або рожевий кольори [3-20]. Деякі респонденти зауважували, що на Великдень крашанки мають бути пофарбовані тільки в ці два кольори, а вже на Проводи фарбували у різні кольори за бажанням. Інколи фарбували яйце у кольори, які були на іконі [23].

У наш час знову повертаються до фарбування яєць в цибулинні.

На Великдень після церкви, починали розговлятися зі свяченої крашанки [3, 7, 9, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 23].

Дівчата «вмивалися» (проводили по щокам) крашанкою, щоб «лице було рожеве» [23], «бути красивими, як галунка» [16].

Писанки писали жінки різними способами. Воском покривалися місця де мали бути інші кольори. Виписували квіточки, листочки, хрести, пташки, робили напис «Христос Воскрес», геометричні фігури, хвилячки [3, 7, 9, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 23].

Іноді робили писанку у два кольори – верх яйця фарбували в один колір, а низ в інший [10].

Також писанками називали яйця, які фарбували у трафаретний спосіб: до яйця прикладали листочок якоїсь рослини, клали в капронову панчошу та опускали в фарбу. Місце, де був листочок, залишалось не зафарбованим [4, 5, 13, 22].

На Великдень в Красноокнянському районі були зафіксовані ігри з крашанками.

Крашанками «ковталися» або «цокалися». В перший день цокаються носиком, а на другий – задньою частиною. Казали: «Хто перемиг – той дужчий» або «краще вмре» [3-20].

Респондент з с. Малаївці розповідала, що її старший брат, набрав повні кармани крашанок та ходив грати в «качули» [7]. Ймовірно це була гра в «котка», бо слово «качули» – може походити від слів «качати», «катати», «котити». Гра в «котка» описана О. Воропаєм – з похилого місця, з перепороною внизу котять яйця, одне за одним, намагаючись котити так, щоб попасти своєю крашанкою в крашанку партнера, виграє той – хто частіше попадає [24; с. 241].

Навіть чоловіки на Великдень грали в карти на крашанки (60-70-ті роки ХХ ст.) [12].

Отже, яйце в календарній обрядовості українців залишається важливим атрибутом. Їх виготовлення, орнаментування хоча і мають ознаки трансформації, однак писанка та крашанка залишається архаїчним атрибутом в обрядових дійствах.

Джерела та література:

1. Кириченко М. А. Український народний декоративний розпис / М. А. Кириченко. – К. : Знання-Прес, 2006. – 228 [1] с.
2. Борисенко В. П. Традиції і життєдіяльність етносу / В. П. Борисенко. – К. : Унісерв, 2000. – 191 [1] с.
3. Записано в пгт Красні окни 13.06.2010 р. від Мухіної Ольги Андріївни, 1934 р. народж.
4. Записано в пгт Красні окни 14.06.2010 р. від Логінової Юлії Михайлівни, 1932 р. народж.
5. Записано в селі Флора 15.07.2010 р. від Ржемовської Ганни Тимофіївни, 1946 р.н.
6. Записано в селі Должанка 16.06.2010 р. від Кришталь Марії Іванівни, 1930 р. народж.
7. Записано в селі Должанка 16.06.2010 р. від Коваль Віри Антонівни, 1941 р. народж.
8. Записано в селі Должанка 16.06.2010 р. від Мирзи Зинаїди Петрівни, 1931 р. народж.
9. Записано в селі Малаївці 16.06.2010 р. від Кирлан Юлії Павлівни, 1947 р. народж.
10. Записано в селі Малаївці 16.06.2010 р. від Новаковської Віри Тимофіївни, 1926 р. народж.
11. Записано в селі Малаївці 16.06.2010 р. від Коломійченко Галини Миколаївни, 1933 р. народж.
12. Записано в селі Новосамарка 13.07.2010 р. від Корня Марії Іллівни, 1938 р. народж.
13. Записано в селі Новосамарка 13.07.2010 р. від Капеліст Галини Григорівни, 1937 р. народж.
14. Записано в селі Новосамарка 13.07.2010 р. від Киртоки Віри Григорівни, 1928 р. народж.
15. Записано в селі Новосамарка 13.07.2010 р. від Назаренко Марії Свтихіївни, 1938 р. народж.
16. Записано в селі Страврове 13.07.2010 р. від Дедько Галини Сергіївни, 1931 р. народж.
17. Записано в селі Страврове 13.07.2010 р. від Стратоват Марії Макарівни, 1938 р. народж.
18. Записано в селі Страврове 13.07.2010 р. від Паламарчук Марії Самойлівни, 1925 р. народж.
19. Записано в селі Страврове 13.07.2010 р. від Молдавської Ксенії Трохимівни, 1922 р. народж.
20. Записано в селі Чорна 14.07.2010 р. від Чабан Надії Михайлівни, 1927 р. народж.
21. Записано в селі Чорна 14.07.2010 р. від Корчинської Клавдії Іванівни, 1938 р. народж.
22. Записано в селі Чорна 14.07.2010 р. від Варцан Таїсії Макарівни, 1939 р. народж.
23. Записано в пгт Красні окни 15.06.2010 р. від Боржемської Лілії Іллівни, 1947 р. народж.
24. Воропай О. Звичаї народу нашого / О. Воропай. – Харків : Фоліо, 2005. – 508 [1] с.